

Історія України
КИРИЛО-
МЕФОДІЇВСЬКЕ
БРАТСТВО
Т.ШЕВЧЕНКО В
НАЦІОНАЛЬНОМУ

Кирило-Мефодіївського Товариства

- У січні 1846 р. в Києві виникла таємна суспільно-політична організація – Кирило-Мефодіївське братство. Спочатку ця організація сформувалась навколо групи молодих людей, які разом зі студентами-товаришами відвідували лекції проф. Миколи Костомарова зі слов'янської міфології. Вивчення народної творчості українців та інших слов'янських народів наштовхнуло Костомарова на ідею слов'янської єдності.
- Організаторами Кирило-Мефодіївського братства стали представники інтелігенції: М. І. Костомаров, М. І. Гулак, В. М. Білозерський. Згодом до нього увійшли письменник Пантелеймон Куліш, студенти Київського університету О. В. Маркевич, О. О. Навроцький, Г. В. Андрузький, О. Д. Тулуб та інші. У квітні 1846 р. до товариства вступив Т. Г. Шевченко.
- Ідеологія Кирило-Мефодіївського братства була синтезом ідей трьох рухів: українського автономістичного, польського демократичного, російського декабристського в Україні. Братчики виробили програмні документи, до яких входили: «Статут і правила товариства», написані Білозерським, а також «Книга буття українського народу», або «Закон Божий», автором якої був Костомаров. В останньому документі розвивається ідея про те, що український народ завдяки своїй волелюбності та демократичності звільнить росіян від їхнього деспотизму, а поляків – від аристократизму. Програма Кирило-Мефодіївського братства вироблялась у гострих дискусіях. Це, насамперед, виходило з того, що П. Куліш наголошував на національному, М. Костомаров – на загальнолюдському і християнському, а Т. Шевченко – на соціальному елементі. Кожний з цих елементів знайшов своє відображення в «Книзі буття...».
- Основними завданнями, які ставили перед собою члени Кирило-Мефодіївського братства, були: ліквідація кріпацтва і скасування станів, поширення освіти серед народних мас, об'єднання всіх слов'янських народів в одну рівноправну федерацію, в якій кожний народ мав би свою державність.

- ◎ Українському народові відводилась провідна роль в організації всіх слов'ян на визвольну боротьбу. Центром всієї федерації мав стати Київ. У членів товариства були розбіжності щодо тактики, а саме: Костомаров і Куліш вважали шляхом практичного втілення в життя програми поступові реформи, а Шевченко і Гулак – збройне повстання та повалення [самодержавства](#).
- ◎ Кирило-Мефодіївське братство не встигло здійснити свої наміри, бо було розгромлене вже навесні 1847 р. за доносом студента Олексія Петрова. Членів товариства заарештували і після слідства заслали в різні місця, заборонивши повертатись на Україну і працювати на ниві народної освіти. Суворе покарання братчиків мало стати пересторогою для тих, хто б намагався піти далі їхнім шляхом. Шевченка віддали в солдати на 10 років.
- ◎ Проте ідеї братства глибоко ввійшли в [світогляд](#) тогочасної інтелігенції, створили ґрунт для наступних поколінь українських діячів. Це була перша спроба української інтелігенції перейти до політичної боротьби.
- ◎ **Історичне значення** Кирило-Мефодіївського братства, цього українського відповідника національних організацій, що виникли по всій Європі (“Молода Італія”, “Молода Німеччина”, “Молода Польща” тощо), полягало в тому, що воно органічно поєднало національні та демократичні ідеї. Вироблена кирило-мефодіївцями ідея слов'янської єдності з центром у Києві протистояла концепції [централізованої](#) слов'янської імперії з центром у Петербурзі.

Т.Шевченко в національному відроджені

Найвидатнішою постаттю національно-ви-звольного руху 40—50-х рр. ХІХст. був Тарас Григорович Шевченко. В історичному розви-тку України, в її літературі, мистецтві, культурі він посідає найважливіше місце.

Народився Шевченко в 1814р. в кріпацькій родині в Київській губернії, рано залишився сиротою. Згодом разом зі своїм господарем Шевченко потрапив до Петербурга. В 1838р. був викуплений з неволі. Тарас вчився в Ака-демії мистецтв, де разом з художнім виявився і його поетичний талант. Шевченко започаткував реалістичну течію українського живопису. Перша збірка називалася «Кобзар» (1840).

Вагомий внесок в український національний рух зробив Шевченко, коли працював в «Київській тимчасовій комісії що створювались з метою розгляду давніх актів». Він вивчав старовинні письмові пам'ятки, замальовував певні об'єкти (церкви, козацькі могили), знаходив предмети старовинного побуту, записував козацькі пісні, історичні перекази та легенди.

На формування історичних поглядів та політичних переконань Т. Шевченка справили неабиякий вплив народна творчість та життя кріпаків, передові ідеї суспільної думки та перші історичні дослідження П. Кулі-ша та М. Костомарова. Шевченко вважав за необхідне звільнення селян від кріпосництва, поширення освіти в народі шляхом створення сільських шкіл.

Т.Шевченко
ідеалізував козацьку свободу («Іван Підкова», «Тарасова ніч», «Марковичу»). У поемі «Гайдамаки» поет описав події гайдамацького руху та повстання 1768р. (Коліївщину), не виправдовуючи гайдамацьку різанину невинних.?

- © Рушійною силою історії для Т. Шевченка був народ. Твори поета стали політичною програмою українського національно-визвольного руху. Розповідаючи про історичне минуле України (козацтво, національно-визвольну війну Б. Хмельницького, гетьманів), її національне та соціальне поневолення московськими та польськими царями, він своїми творами закликав до боротьби за національне звільнення, за встановлення справедливого суспільства, засноване на загальнолюдських цінностях. Т. Шевченко засуджував колоніальну політику російських царів (поєми «Сон», «Кавказ», «І мертвим, і живим»). Неоднозначно поет оцінював політичні вчинки гетьмана Б. Хмельницького: «великомудрий гетьман», «геніальний бунтівник», але ставив йому в докір приєднання України до Московської держави, називаючи «нерозумним сином». У 1846р. Шевченко увійшов до складу першої української політичної організації таємної— Кирило-Мефодіївського товариства. Він приймав участь у розробці програми товариства та відстоював ідеї скасування кріпацтва, захисту селянства, боротьби з царським самодержавством та встановлення союзу слов'янських республік. 5 січня 1847р. Т.Г. Шевченка було заарештовано та засуджено до «служби в солдатах». Йому заборонили малювати та писати, поетові довелося робити це в уславлених «захаявних книжечках» — невеличких зошитах, що можна було сховати за халяву солдатського чобота. Шевченко повернувся до Петербурга після смерті Миколи I у 1858р. У 1859р. написав поему «Марія», «Російські повісті». У 1861р. Кобзаря не стало.

